

Ymreolaeth

Dyletswydd a Phenderfyniad (2)

Roedd y blog blaenorol yn amlygu pedwar conglaen ym moeseg glinigol – buddioldra, anfaleistra, cyfiawnder, ac ymreolaeth. Mae'r blog hwn yn canolbwyntio ar yr olaf o'r rhain.

Ym maes llenyddiaeth moeseg feddygol, dywedir fel arfer bod gan 'berson ymreolaethol' reolaeth dros eu ffawd - h.y. hunanbenderfyniaeth. Mae hyn yn golygu eu bod yn gallu penderfynu ar yr hyn y maent yn ei ddeisyfu ac, o barch at eu hymreolaeth, na fydd unrhyw un yn eu rhwystro rhag cael y pethau hynny. Mae pwysigrwydd parchu ymreolaeth person yn cael ei gysegru mewn ymarfer clinigol drwy'r gofyniad cyfreithiol am gydsyniad gwybodus. Cefnogir y gofyniad hwn drwy fframweithiau gwneud penderfyniadau clinigol megis Penderfynu ar y Cyd.

Gellir dadlau mai dim ond un agwedd o ymreolaeth yw cydsyniad. Yn ei lyfr 2009 – Ethics: The Heart of Health Care - mae David Seedhouse yn gwahaniaethu rhwng parchu a chreu ymreolaeth. Tra bod y naill yn cyfeirio at adael i'r claf wneud ei benderfyniad ei hun, mae'r llall yn cynnwys cymryd camau i'w gefnogi i ddatgloi'r ystod o opsiynau sydd ar gael iddo/iddi. Mae Mr Seedhouse yn dadlau bod hyn yn rhoi ymreolaeth wrth wraidd gwaith iechyd. Mae'n awgrymu bod y gwaith hwn yn cael ei nodweddu orau fel cael gwared ar rwystrau sy'n llesteirio potensial dynol – h.y. cefnogi pobl I gyrchu'r ystod o ddewisiadau sydd ar gael iddynt. Mae'n nodi:

“Ni ellir ymwared â phob un o'r rhain [rhwystrau] drwy eu torri ymaith. Ni ellir ymwared ag ambell un ond drwy ddarparu rhywbeth arall. Er enghraifft, mae anwybodaeth yn rhwystr y gellir ei gywiro ond drwy roi gwybodaeth. Gwaith ar gyfer iechyd, yn yr ystyr hwn, yw gwaith i alluogi, gwaith i ddarparu, llwyfan i berfformio arno. Po fwyaf y llwyfan, po fwyaf y symudiad mewn bywyd fydd ganddi.”

(tudalen 149, cromfachau ychwanegol)

Yn y llun isod, mae gan y dyn chwe opsiwn posibl. Gadewch i ni dybio bod pedwar o'r drysau hyn wedi'u cloi. Yn y senario hwn, byddai parch at ei ymreolaeth yn caniatáu iddo wneud y dewis ynghylch pa un o'r ddau ddrws sy'n weddill i'w agor. Byddai hwyluso'i ymreolaeth yn gweithio i ehangu ei ddewisiadau drwy ei gefnogi i ddatgloi drysau eraill. Dyma'r dull a ddefnyddir gan Care Aims. Ystyrir bod gwaith iechyd yn creu ymreolaeth drwy weithio gyda

phobl i ddatblygu cyd-ddealltwriaeth o'r hyn sy'n bwysig i'w lles, a sut mae gwaeledd a ffactorau eraill yn effeithio neu'n peryglu'r pethau hyn. Mae hyn wedyn yn gosod y llwyfan ar gyfer cyd-adeiladu cynlluniau i sefydlogi, lliniaru, neu ddileu rhwystrau i ddewis ehangach. Lle nad yw hyn yn bosibl, mae'r amcan yn newid i geisio creu cyfleoedd ar gyfer cysur yn wyneb risgiau ac effeithiau andwyol, neu lawnach derbyniad ohonynt.

Mae'r blog nesaf yn edrych yn fanylach ar ddau o gonglfeini eraill moeseg biofeddygol – buddioldra a maleistra. Mae'r blog hwn yn edrych ar sut mae'r rhain yn gysylltiedig â'r cysyniad o risg ragweladwy.